

Міністерство освіти і науки України
Національний педагогічний університет імені М.П. Драгоманова

«ЗАТВЕРДЖЕНО»

Декан факультету
педагогіки і психології
_____ Т.О. Олефіренко

« _____ » _____ 2020 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА

нормативної навчальної дисципліни

ІСТОРІЯ ДОШКІЛЬНОЇ ПЕДАГОГІКИ

освітнього ступеня бакалавра (на базі повної загальної середньої освіти)

галузі знань 01 Освіта

спеціальності 012 Дошкільна освіта

Шифр за навчальним планом ПП1.07

Київ – 2020

Робоча програма з Історії дошкільної педагогіки для студентів за освітнім ступенем підготовки бакалавра 012 Дошкільна освіта (на базі повної загальної середньої освіти), 2019. – 21 с.

Робоча програма розроблена на підставі навчальної програми, затвердженої на засіданні Вченої ради НПУ імені М.П. Драгоманова «27» квітня 2017 року, протокол №10.

Розробник програми: Шулигіна Р. А., кандидат педагогічних наук, доцент

Затверджено на засіданні кафедри педагогіки і психології дошкільної освіти та дитячої творчості «31» серпня 2020 р., протокол №1

Завідувач кафедри _____ Цветкова Г.Г.

I. Опис дисципліни

Шифр дисципліни ПП1.07

Загальні характеристики дисципліни	Навчальне навантаження з дисципліни		Методи навчання і форми контролю
Галузь знань <i>01 освіта</i>	Кількість кредитів - 3 ЄКТС		<i>Методи навчання:</i> – словесні, наочні, практичні; – стимулювання, контролю й оцінки результатів навчання; – творчі та проблемні завдання <i>Методи і форми дистанційного навчання:</i> – телебачення, – аудіо трансляції, – аудіо конференції – Інтернет конференції – Google Meet, Moodle
Спеціальність <i>012 дошкільна освіта</i>	Загальна кількість годин – 90 год.		
Освітній рівень: бакалавр	Денна	Заочна	
	Лекції		
	16 год.	6 год.	
	Семінарські (практичні) заняття:		
Статус дисципліни: нормативна	18 год.	4 год.	<i>Форми поточного контролю:</i> – інтерактивне обговорення проблемних питань (Google Meet), – експрес-контроль (тести) (Moodle), – модульні контрольні роботи Тестовий контроль для <i>дистанційної</i> форми навчання (Moodle). <i>Форма підсумкового контролю:</i> Залік для <i>дистанційної</i> форми навчання (Інтернет зв'язок, чат, трансляція, Google Meet, Moodle)
Рік вивчення дисципліни за навчальним планом: 1-й (2017)	—	—	
Семестр: II	Лабораторні заняття:		
	Індивідуальна робота:		
	Самостійна робота:		
Тижневе навантаження (год.) - аудиторне: 2 - самостійна робота: 3	60 год.	80 год.	
Мова навчання – українська	Співвідношення аудиторних годин і годин СРС:		
Передумови навчання: Педагогіка (загальна, дошкільна)	2/3	1/7	

Предмет вивчення навчальної дисципліни: вивчення навчальної дисципліни є історичні витоки розвитку дошкільної педагогіки, значення дошкільного дитинства як соціально-педагогічного явища на різних етапах розвитку вітчизняного та європейського освітнього простору, що підтверджено науковими доробками видатних представників наукової думки минулого і сучасності.

Міждисциплінарні зв'язки: філософія, історія, психологія, фізіологія, дидактика, конкретні методики, соціологія, етика та інші.

Мета та завдання навчальної дисципліни

Навчальний курс з історії дошкільної педагогіки за спеціальністю 012 «Дошкільна освіта» містить у собі відомості про видатних діячів в галузі педагогіка та найбільш істотні педагогічні події минулого і сучасності, що дає можливість розкрити основні закономірності розвитку історико-педагогічних явищ в теорії і практиці дошкільної педагогіки. Вивчення навчальної дисципліни «Історія педагогіки» організовується за принципами кредитно-модульної системи, що сприяє систематичній роботі студентів над матеріалами курсу. Якість засвоєння навчального матеріалу здійснюється за рейтинговими показниками.

Робоча програма складена на основі: Типової навчальної програми «Історія дошкільної педагогіки» для студентів вищих педагогічних закладів спеціальності «Дошкільна освіта» освітній ступінь бакалавра.

Основна *мета* курсу – ознайомлення студентів з основними закономірностями розвитку історико-педагогічних явищ в теорії і практиці дошкільної педагогіки, здобутками вітчизняної та зарубіжної дошкільної педагогіки, підготовка кваліфікованих фахівців в галузі дошкільної освіти, здатних до практичної професійної діяльності та здійснення самостійного наукового дослідження проблем з навчання і виховання дітей на основі методу конкретно-історичного підходу до явищ минулого на різних його етапах.

Основними *завданнями* вивчення дисципліни «Історія дошкільної педагогіки» є:

- формування у студентів знань про розвиток освіти та виховання, зокрема громадського дошкільного виховання в різних країнах, в тому числі й в Україні, у різні історичні епохи;
- вироблення об'єктивного підходу до історико-педагогічних явищ та до розвитку педагогічної думки в педагогічних системах класиків зарубіжної та вітчизняної дошкільної педагогіки;
- формування у студентів системи поглядів на історію педагогічної думки і освіти, громадського дошкільного виховання в Україні та зарубіжних країнах;
- вироблення наукового підходу до опрацювання та вивчення літературних педагогічних першоджерел (праць видатних педагогів): вміння здійснювати науковий огляд систематизованих першоджерел, користуватись прийомами швидкого, уповільненого, вибіркового та змішаного читання, засобами накопичення матеріалів в процесі критичного аналізу літератури;
- розвиток умінь аналізувати педагогічні системи минулого та інтегрувати у сучасну практику навчання і виховання дітей дошкільного віку;
- набуття умінь і навичок використання історичного методу для вирішення практичних завдань навчання та виховання дітей дошкільного віку;
- виховання почуття пошани до педагогічної спадщини свого народу та формування прогностичних умінь майбутніх вихователів;

– підготовка студентів до здійснення самостійного педагогічного дослідження та оформлення його у вигляді курсової чи іншої роботи дослідницького характеру;

– формування інтересу та прагнення до самостійної навчальної та пошуково-дослідницької діяльності, самостійності мислення.

За навчальним планом спеціальності 012 «Дошкільна освіта» навчальний матеріал розподілено на два модулі. У тематичному плані представлено розподіл годин кожного модуля за видами навчальних занять та самостійної роботи студентів. Передбачено всі види навчальної діяльності студента: аудиторні заняття, самостійну роботу, контрольні заходи: модульний контроль, захист творчих завдань, іспит. Самостійна робота студентів передбачає дві складові: самостійну підготовку до аудиторних занять та підготовку до модульного контролю.

Крім аудиторних занять планується виконання студентами індивідуальної аудиторної роботи під керівництвом викладача, коли проводиться індивідуальне або колективне консультування студентів з питань навчального курсу, перевірка якості виконання індивідуальних навчальних завдань та модульний контроль.

Навчально-методична карта дисципліни унаочнює структуру курсу за змістом та видами навчальної діяльності у поєднанні з графіком навчального процесу, конкретизованого за термінами вивчення та складання окремих модулів. Кожен з модулів має свою форму контролю, що передбачає врахування якості засвоєння лекційного матеріалу, відпрацювання семінарських та індивідуальних завдань, презентації результатів самостійного опрацювання рекомендованої педагогічної літератури, виконання завдань.

Контроль якості знань студентів та рейтингова система оцінювання дозволяє врахувати, як поточну підготовку студента до аудиторних занять, так і визначити рівень засвоєння навчального матеріалу окремого модуля. Підсумкова оцінка виставляється за рейтинговими показниками.

Тематика індивідуальних завдань, зразки контрольних карток, перелік питань, обговорюваних під час контрольних заходів, представлені в п.V даної програми. Подані матеріали дозволяють студенту самостійно планувати терміни та обсяги змістової складової навчальної діяльності, прогнозувати її результативність.

II. Основні результати навчання та компетентності, які вони формують:

№ з/п	Результати навчання	Компетентності
1	<p>Знати:</p> <ul style="list-style-type: none">• про основні тенденції та напрямки розвитку педагогічної науки від її зародження до наших днів;• предмет, основні категорії, мету та завдання історії дошкільної педагогіки, основні тенденції та напрями її розвитку; <p>Вміти:</p> <ul style="list-style-type: none">• аналізувати історичні зміни у розвитку педагогічної	<p>Здатність до креативного мислення; вивчення провідних тенденцій розвитку освіти, педагогіки та її особливостей, обумовлених історичними змінами.</p>

	<p>науки в цілому та відповідної галузі зокрема;</p> <ul style="list-style-type: none"> • вивчати, узагальнювати передовий педагогічний досвід та досягнення вітчизняної та зарубіжної психолого-педагогічної науки. 	
2	<p>Знати:</p> <ul style="list-style-type: none"> • педагогічні погляди, світогляд та основні праці видатних представників вітчизняної та зарубіжної педагогічної науки, що зробили свій внесок у її розвиток; • шляхи вивчення прогресивних ідей, теорій, педагогічного досвіду вітчизняних та зарубіжних педагогів, користуючись історичними та сучасними педагогічними джерелами. <p>Вміти:</p> <ul style="list-style-type: none"> • самостійно працювати з педагогічною літературою (науковою, історичною, довідниковою, періодичною тощо); • об'єктивно оцінювати та критично ставитись до явищ та думок, які на даний час є обмеженими та застарілими, не актуальними в нових умовах. 	<p>Готовність знаходити серед різноманітної літератури, вивчати, аналізувати, узагальнювати історичний матеріал про суспільно-педагогічні явища, просвітницьку та наукову діяльність визначних громадських та освітянських діячів галузі.</p>
3	<p>Знати:</p> <ul style="list-style-type: none"> • наукові й практичні здобутки в царині дошкільної освіти в усі історичні періоди; • методи, прийоми, засоби виховання, навчання і розвитку дітей дошкільного віку в історичному минулому та сучасності. <p>Вміти:</p> <ul style="list-style-type: none"> • порівняння єдності та відмінності у вивченні вітчизняної та зарубіжної історії дошкільної педагогіки, усвідомлювати вітчизняні пріоритети в галузі освіти, зокрема дошкільної, пишатися ними; • визначати вплив на сучасні педагогічні теорії, методичні рішення й рекомендації, робити висновки для практичного застосування у власній педагогічній діяльності шляхом використання на заняттях, в іграх та інших видах роботи з дітьми дошкільного віку 	<p>Готовність свідомо застосовувати у роботі наукові й практичні здобутки дошкільного виховання, вміти розбиратися у його витках – від сімейного до суспільного, далі – до поєднання зусиль цих суспільних інституцій;</p> <p>здатність інтегрувати найбільш значні досягнення педагогічної спадщини в практику сучасного дошкільного навчального закладу.</p>

Структура і логіка вивчення дисципліни передбачає системність і послідовність, оптимальність переходу від простих проблем до більш складних; поєднання лекцій, семінарсько-практичних занять і самостійної роботи студентів під керівництвом викладачів.

III. Тематичний план дисципліни

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 3 кредити ЕКТС 90 год.

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						Заочна і вечірня форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Модуль 1.												
Змістовий модуль 1. Історія українського дошкілля, шкільництва та педагогіки												
Тема 1. Традиційне виховання, освіта та педагогічна думка Київської Русі.	12	2	2	–	–	8	12	1	1	–	–	10
Тема 2. Освіта і педагогічна думка епохи Відродження України (XVI-XVIII ст.) та у складі двох імперій (XVIII-поч. XX ст.)	18	4	4	–	–	10	16	1	–	–	–	15
Тема 3. Уроки XX століття: шлях до національної системи освіти	14	2	2	–	–	10	17	1	1	–	–	15
Разом за змістовим модулем 1	44	8	8	–	–	28	45	3	2	–	–	40
Модуль 2.												
Основні проблеми розвитку європейського дошкілля, шкільництва та педагогічної думки												
Тема 1 (4). Антична педагогіка. Виховання і навчання в епоху Середньовіччя	12	2	2	–	–	8	11	1	–	–	–	10
Тема 2 (5). Педагогічна думка у Європі в епоху Відродження та Реформації	10	2	2	–	–	6	11	–	1	–	–	10
Тема 3 (6). Освіта в епоху Просвітництва (XVII - XVIII ст.). Історія становлення класичної європейської педагогіки (XVIII-XIX ст.)	12	2	2	–	–	8	13	1	–	–	–	12
Тема 4 (7). Основні теорії Європейської освіти нового часу.	12	2	4	–	–	6	10	1	1	–	–	8
Разом за змістовим модулем 2	46	8	10	–	–	28	45	3	2	–	–	40
Разом годин	90	16	18	–	–	56	90	6	4	–	–	80

IV. Зміст дисципліни

№ з/п	Назва модулів, тем та їх зміст	К-сть год.	
		Всього	в т.ч. лекцій
Змістовий модуль 1. Історія українського дошкілля, шкільництва та педагогіки		44	8
1	Тема 1. Традиційне виховання, освіта та педагогічна думка Київської Русі.	12	2
2	Тема 2. Освіта і педагогічна думка епохи Відродження України (XVI-XVIII ст.) та у складі двох імперій (XVIII-поч. XX ст.)	18	4
3	Тема 3. Уроки XX століття: шлях до національної системи освіти	14	2
Змістовий модуль 2. Основні проблеми розвитку європейського дошкілля, шкільництва та педагогічної думки		46	8
4	Тема 1. Антична педагогіка. Виховання і навчання в епоху Середньовіччя	12	2
5	Тема 2. Педагогічна думка у Європі в епоху Відродження та Реформації	10	2
6	Тема 3. Освіта в епоху Просвітництва (XVII - XVIII ст.). Історія становлення класичної європейської педагогіки (XVIII-XIX ст.)	12	2
7	Тема 4. Основні теорії Європейської освіти нового часу.	12	2

4.2. Плани семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Традиційне виховання, освіта та педагогічна думка Київської Русі. <i>Зміст теми:</i> 1. Предмет і завдання історії дошкільної педагогіки. 2. Джерела дошкільної педагогіки. 3. Наукові погляди на виникнення виховання. 4. Виховання у первісному суспільстві. 5. Виховання дітей в Київській Русі 6. Літературні та педагогічні пам'ятки Київської Русі. <i>Рекомендовані інформаційні джерела:</i> <i>Основні</i> 8.1.10; 8.2.7; <i>Додаткові</i> 8.2.4; 8.2.5; 8.3.1; інформаційні електронні ресурси	2
2	Освіта і педагогічна думка епохи Відродження України (XVI-XVIII ст.) та у складі двох імперій (XVIII-поч. XX ст.) <i>Зміст теми:</i> 1. Українське Відродження: характеристика стану освіти. 2. Братські та інші типи шкіл, особливості їх виникнення та організації навчання. 3. Просвітители епохи Відродження.	4

	<p>4. Кирило-Мефодіївське товариство: просвітницька діяльність. 5. Видатні педагоги XIX-XX століття. <i>Рекомендовані інформаційні джерела:</i> <i>Основні</i> 8.1.8; 8.1.9; <i>Додаткові</i> 8.3.1; 8.3.3; 8.3.11; інформаційні електронні ресурси</p>	
3	<p>Уроки XX століття: шлях до національної системи освіти <i>Зміст теми:</i> 1. Система освіти в Україні на початку XX століття. 2. Освітньо-педагогічні ідеї та діяльність представників української наукової школи. 3. Національна школа Софії Русової. 4. Виховний ідеал Г. Ваценка. 5. Теорія і практика А. Макаренка і В. Сухомлинського. Характеристика наукової і літературної спадщини <i>Рекомендовані інформаційні джерела:</i> <i>Основні</i> 8.1.2; 8.1.4; 8.1.9; 8.2.3; 8.3.18 <i>Додаткові</i> 8.1.5; 8.2.5; 8.2.7; 8.3.16; інформаційні електронні ресурси</p>	2
4	<p>Антична педагогіка. Виховання і навчання в епоху Середньовіччя <i>Зміст теми:</i> 1. Виникнення виховання як суспільного явища. Перші школи в світовій цивілізації. 2. Філософія про формування особистості. 3. Альтернативні системи виховання в Давній Греції. 4. Система Середньовічних шкіл. <i>Рекомендовані інформаційні джерела:</i> <i>Основні</i> 8.1.3; 8.1.10; <i>Додаткові</i> 8.2.6; 8.3.6; 8.3.12; інформаційні електронні ресурси</p>	2
5	<p>Педагогічна думка у Європі в епоху Відродження та Реформації <i>Зміст теми:</i> 1. Освітні тенденції європейського Відродження. «Будинок радості» (Вітторіно да Фільтре). 2. Гуманістичні ідеї представників епохи Відродження (Ф. Рабле, Е. Роттердамський, М. Монтень та ін.). 3. Англійська педагогіка. Педагогічна концепція Дж. Локка. 4. Педагогічні ідеї Ж.-Ж. Руссо. 5. Народна освіта у країнах Західної Європи XVII - XVIII ст. 6. Реформаторський рух. Педагогічні ідеї та погляди. <i>Рекомендовані інформаційні джерела:</i> <i>Основні</i> 8.3.10; 8.3.12; 8.3.13 <i>Додаткові</i> 8.1.3; 8.3.3; 8.3.4; інформаційні електронні ресурси</p>	2
6	<p>Освіта в епоху Просвітництва (XVII - XVIII ст.). Історія становлення класичної європейської педагогіки (XVIII-XIX ст.) <i>Зміст теми:</i> 1. Педагогічні погляди і діяльність Дж. Локка, Ж.-Ж. Руссо, філософів К. Гельвеція та Д. Дідро. 2. Педагогічна діяльність, ідея гармонійного виховання Й.-Г. Песталоцці. Його теорія елементарної освіти.</p>	2

	3. Освіта, педагогічні ідеї і проекти Д. Дистервега, Й. Гербарта, Р. Оуена та ін. <i>Рекомендовані інформаційні джерела:</i> <i>Основні</i> 8.1.3; 8.1.10; <i>Додаткові</i> 8.2.6; 8.3.4; інформаційні електронні ресурси	
7	Основні теорії Європейської освіти нового часу. <i>Зміст теми:</i> 1. Основні теорії розвитку, виховання і навчання дітей. 2. Д. Дьюї та його педагогічні здобутки. 3. Рух нового виховання. Педагогічна діяльність представників гуманістичної педагогіки (М. Монтесорі, С. Френе). 4. Р. Штейнер. Вальфдорфська педагогіка <i>Рекомендовані інформаційні джерела:</i> <i>Основні</i> 8.2.1; 8.3.2; <i>Додаткові</i> 8.2.2; 8.3.3; 8.3.4; інформаційні електронні ресурси	4

Прим. Додатково див. загальний список рекомендованих основних і допоміжних інформаційних джерел для вивчення курсу

4.3. Організація самостійної роботи студентів

Опрацювати першоджерела – архівні та державні документи, твори класиків педагогічної науки (за повним викладом чи за рекомендованими у списку основної літератури та хрестоматіями з історії дошкільної педагогіки).

Оформити тезисний конспект пропонованих першоджерел.

Систематизувати, отриманий в результаті опрацювання матеріалів лекцій та додаткової літератури з історії дошкільної педагогіки в зарубіжних країнах.

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
Історія українського дошкільця, шкільництва та педагогіки		16
1.	Повчання В.Мономаха дітям. Шевченко Т. Г. З листа до бр. Залевського. 3 поетичних творів. Буквар південноукраїнський 1861 року. Ушинський К. Д. Про народність у громадському вихованні. Рідне слово. Людина як предмет виховання. Педагогічна подорож по Швейцарії / лист третій. Духнович О. В. Народна педагогіка. Леся Українка. 3 творів про дітей. Волинські образки. Школа. Франко І. Я. Попереднє слово до «Книжки приказок». Передмова до другого видання, «Коли ще звірі говорили». Грінченко Б. Д. Українська граматики до науки читання й писання. Русова С. Ф. Дошкільне виховання. Макаренко А. С. Лекції про виховання дітей. Сухомлинський В. О. Серце віддаю дітям. Павлівська середня школа. <i>Рекомендовані інформаційні джерела:</i> 8.3. Джерельне	

	забезпечення самостійної роботи	
Громадське дошкільне виховання в Україні за часів незалежності		12
2.	Педагогічна та експериментальна діяльність А. Богуш, В. Котирло, О. Усової та ін. українських науковців. Конституція України. Державна національна програма «Освіта» / Україна ХХІ ст. – К., 1993. Закон України «Про дошкільну освіту». – К., 2001. Базовий компонент дошкільної освіти в Україні. – К., 1999. Закон України «Про охорону дитинства» та інші державні документи про громадське дошкільне виховання <i>Рекомендовані інформаційні джерела:</i> 8.3. Джерельне забезпечення самостійної роботи	
Разом за I модуль:		28
Основні проблеми розвитку європейського дошкільця, шкільництва та педагогічної думки		
3.	Коменський Я. А. Материнська школа. Локк Д. Думки про виховання. Руссо Ж.-Ж. Еміль, або про виховання. Песталоцці Й. Г. Як Гертруда вчить своїх дітей. Листи Генріха Песталоцці. Книга матерів. Фребель Ф. Дитячий садок. Монтессорі М. Метод наукової педагогіки. Кергомар П. Дошкільне виховання і дитячі садки у Франції. Декролі О. Школа і виховання. Збудження інтелектуальної і рухової активності з допомогою виховуючих ігор. Штейнер Р. Методика навчання і передумова виховання. Коменський Я. А. Материнська школа. <i>Рекомендовані інформаційні джерела:</i> 8.3. Джерельне забезпечення самостійної роботи	28
Разом за II модуль:		28
Разом:		56

Інші види самостійної роботи

- За матеріалами періодичних фахових видань підготувати огляд актуальних питань дошкільної освіти та виховання, для вирішення яких доцільно застосувати історичний педагогічний досвід.
- Підготувати реферат на тему (1 за вибором):
 - ✓ «Життєвий шлях та педагогічна діяльність Я. А. Коменського»,
 - ✓ «Використання педагогічної спадщини Я. А. Коменського в умовах сучасної дошкільної освіти»,
 - ✓ «Метод Ж.-Ж. Руссо «природних наслідків у вихованні»: плюси та мінуси»,
 - ✓ «Використання педагогічної спадщини Ф. Фребеля на сучасному етапі розвитку дошкільного виховання»,
 - ✓ «Виховання джентельмена у педагогічній теорії Джона Локка»,
 - ✓ «Досвід застосування методу М. Монтессорі в умовах сучасних дошкільних закладів»,

- ✓ «Дитячий садок Софії та Марії Ліндфорс у Києві: мета, організація та зміст діяльності»,
- ✓ «Школа та освіта на теренах Запорізької Січі»,
- ✓ «Роль уряду УНР у розвитку національної освіти та культури в Україні»,
- ✓ «Внесок С. Ф. Русової у розбудову ідеї національного виховання підрастаючого покоління»,
- ✓ «Педагогічні ідеї В. О. Сухомлинського та їх реалізація в умовах сьогодення»,
- ✓ «Гуманістична педагогіка Ш. О. Амонашвілі».
- ✓ Світська та духовна система освіти в Київській Русі;
- ✓ Система духовної освіти в період розвитку феодалізму;
- ✓ Порівняльна характеристика Афінської та Спартанської систем виховання.
- Самостійно підібрати літературу, наочний матеріал та підготуватись до обговорення проблеми «Підходи до всебічного розвитку особистості в школах Запорізької Січі». Обґрунтувати власну педагогічну позицію, підготуватись до її презентації та захисту.
- Підготувати повідомлення та презентацію про історію, особливості розвитку й організації дошкільного навчання і виховання в одній з найбільш відомих європейських країн світу.

Рекомендовані інформаційні джерела: 8.3. Джерельне забезпечення самостійної роботи; інформаційні електронні ресурси

V. Контроль якості знань студентів

5.1. Форми і методи поточного контролю

Завдання до контрольної роботи.

Варіант I

1. Розкрийте особливості організації освіти і виховання в Київській Русі.
2. Обґрунтуйте думку про те, що прийняття християнства на Русі сприяло розвитку освіти та шкільництва.
3. Охарактеризуйте твір «Повчання Володимира Мономаха дітям» з точки зору його впливу на виховання підрастаючого покоління.

Варіант II

1. Розкрийте особливості методики побудови навчання в світських та духовних школах Київської Русі.
2. Обґрунтуйте вплив такої форми домашнього навчання як «кормильство» на єдність Київської Русі.
3. Охарактеризуйте твір «Слово о полку Ігоровім» з точки зору його впливу на виховання підрастаючого покоління.

Варіант III

1. Розкрийте (опишіть) особливості перших навчальних посібників Київської Русі для оволодіння азбукою.
2. Обґрунтуйте послідовність етапів раннього виховання дітей у східних слов'ян.
3. Охарактеризуйте твір «Златоструй» з точки зору його впливу на виховання підрастаючого покоління.

Зразки тестових завдань (для поточного контролю знань):

Завдання I: Оберіть правильний варіант відповіді

1. Значення рідної мови у початковому вихованні і навчанні дітей вперше обґрунтував К.Д.Ушинський.
а) Так б) Ні
2. Шалва Амонашвілі є основоположником гуманістичної педагогіки
а) Так б) Ні
3. Автором першого російського журналу з дошкільного виховання «Дитячий садок» є Л.М.Толстой. а) Так б) Ні
4. Острозька Академія будувалась за зразком Києво-Могилянської
а) Так б) Ні
5. За змістом і характером освіти «братські» школи можна було віднести до середніх навчальних закладів а) Так б) Ні

Завдання II: Оберіть правильний варіант відповіді

6. Суспільне дошкільне виховання увійшло в систему державної освіти завдяки діяльності
а) революційного уряду Російської держави (1917 рік)
в) Н. Лубенець
б) С. Русової
г) І. Стешенко
7. Перший російський журнал з дошкільного виховання називався:
а) «Дитячий садок» б) «Світло» в) «За комуністичне виховання»
8. Видатними педагогами новаторами (XX ст.) являються:
а) Й. Песталоцці, А. Макаренко, Г. Сковорода
б) Ш. Амонашвілі, С. Лисенкова, В. Шаталов
в) Г. Альтшуллер, Ж.-Ж. Руссо, М. Монтесорі
9. Першим редактором журналу «Дошкільне виховання» була:
а) Н. Лубенець б) С. Русова в) Н. Андрусич
10. Київське Фребелівське педагогічне товариство мало за мету:
а) наукову розробку питань навчання і виховання дітей дошкільного віку та підготовку кваліфікованих вихователів для дитячих садків
в) пропаганду ідей Ф. Фребеля
г) створення мережі дошкільних закладів
11. Які нормативно-правові документи Міністерства освіти і науки України у сфері дошкільної освіти регулюють впровадження державних стандартів освіти?
а) Закон України «Про дошкільну освіту», Коментар до Базового компонента дошкільної освіти в Україні
б) Конституція України, Конвенція ООН про права дитини
в) Закон України «Про позашкільну освіту», Національна програма виховання дітей та учнівської молоді в Україні
12. Причинами виникнення шкіл у Запорізькій Січі були:
а) повсякденна потреба у знаннях з навігації, географії, іноземних мов тощо
б) високі вимоги іноземних держав до найманого війська
в) необхідність чимось зайняти молодь у вільний від походів час

Дистанційна форма навчання відбувається за допомогою комп'ютерних телекомунікацій, має наступні форми поточного контролю:

– Чат-заняття, які проводяться синхронно, доступ до чату мають всі учасники.

Оцінювання поточних навчальних досягнень студентів дистанційного відбувається за допомогою методів:

– метод самонавчання: *взаємодія студента з освітніми ресурсами при мінімальній участі викладача і студентів* (мультимедійний підхід: за допомогою різноманітних засобів створюються освітні ресурси: друковані, аудіо-, відеоматеріали та навчальні матеріали, що надходять з комп'ютерних мереж);

– методи індивідуалізованого викладання і навчання: *взаємини одного студента з одним викладачем чи одного студента з іншим студентом – навчання "один до одного"* (технології: телефон, електронна пошта; студенти не відіграють активної ролі у комунікації (навчання "один до багатьох");

– методи для активної взаємодії між всіма учасниками освітнього процесу (навчання "багато до багатьох").

Методи **оцінювання** поточних навчальних досягнень студентів **дистанційної форми навчання**:

– *методи письмового контролю*: тести.

– *методи самоконтролю*: самостійне оцінювання своїх знань, самоаналіз.

5.2. Форми і методи підсумкового контролю

Питання до екзамену

1. Мета виховання у східнослов'янських племен.
2. Етапи та основні засоби раннього виховання дітей у східних слов'ян.
3. Типи шкіл в Київській Русі.
4. Причини виникнення братств і братських шкіл в Україні.
5. Які елементи класно-урочної системи навчання вперше в освіті виникли у братських школах?
6. Школа і освіта Запорізької Січі.
7. Роль Острозької академії у розвитку освіти в Україні.
8. Головні ознаки навчально-виховного процесу у Києво-Могилянській академії.
9. Структура і зміст освіти у Києво-Могилянській академії.
10. Видатні професори – випускники Києво-Могилянській академії.
11. Головні ознаки української національної системи виховання.
12. Позитивні і негативні риси освітньої реформи 1786 року.
13. Призначення і зміст освіти недільних шкіл в Україні.
14. Мета виховання за Г. С. Сковородою. Поняття «природа» людини.
15. Принципи природовідповідності виховання в творах Г.С.Сковороди.
16. Педагогічна діяльність Т.Шевченка. «Буквар южнорусский».
17. Характерні ознаки і сутність суспільно-політичного руху 60-х років XIX ст.
18. Розвиток жіночої освіти в Україні кінця XVIII – початку XIX століття.
19. Педагогічні погляди та просвітницька діяльність М. П. Драгоманова.
20. Основні етапи педагогічної діяльності К. Д. Ушинського.
21. Філософські і природничо-наукові основи педагогічної системи К. Ушинського.
22. Психологічні основи педагогічної системи К. Д. Ушинського.
23. Елементи народної педагогіки в діяльності К.Д.Ушинського.
24. Вимоги К. Д. Ушинського до організації розумової та фізичної праці дитини.
25. Дидактичні принципи К. Д. Ушинського.
26. К. Д. Ушинський про роль гри у розвитку дитини.

27. Методика морального виховання у працях К.Д.Ушинського.
28. Основні риси освітньої системи України кінця XIX – початку XX століття.
29. Громадський рух за пропаганду педагогічних ідей і поширення освіти серед народу в Україні кінця XIX – початку XX століття.
30. Педагогічні ідеї та просвітницька діяльність Б. Д. Грінченка.
31. Педагогічні ідеї та просвітницька діяльність Т. Н. Лубенця та Н. Д. Лубенець.
32. Педагогічні ідеї та просвітницька діяльність І. Я. Франка та Л. Українки.
33. Педагогічні ідеї та просвітницька діяльність С. Ф. Русової.
34. Концепція національного дитячого садка в творах С. Ф. Русової.
35. Проблеми розвитку школи і педагогічної думки в Україні в 1917 –1919 р.р.
36. Основні здобутки УНР у розвитку суспільного дошкільного виховання.
37. Принципи організації навчання і виховання дітей дошкільного віку, розроблені С. Ф. Русовою.
38. Причини та динаміка розвитку мережі закладів суспільного дошкільного виховання в Україні протягом 30-х років XX століття.
39. Педагогічні погляди Г. Ващенка.
40. Педагогічна система А. Макаренка.
41. Педагогічна діяльність і літературно-педагогічна спадщина В. Сухомлинського.
42. Демократизація суспільного життя в середині 80-х років XX ст. Закон України «Про освіту».
43. Виховання і навчання в країнах Стародавнього Сходу в дохристиянський період.
44. Школа в епоху еллінізму. Афінівська та спартанська системи виховання.
45. Давньогрецькі філософи про виховання і освіту.
46. Школа і педагогіка в Стародавньому Римі.
47. Освіта і виховання у європейських країнах в період розквіту феодалізму.
48. Зміст і структура лицарського виховання у феодальній Європі.
49. Виховання дівчат в епоху Середньовіччя.
50. Виникнення і розвиток перших університетів.
51. Життя, загальнопедагогічні ідеї і світогляд Я. А. Коменського.
52. Вчення Яна Амоса Коменського про «материнську» школу.
53. Твори Я. А. Коменського «Велика дидактика», «Видимий світ в малюнках», їх значення для розвитку педагогічної науки.
54. Педагогічна теорія Д. Локка. Виховання джентльмена.
55. Система фізичного виховання у педагогічній спадщині Д. Локка.
56. Ставлення Д. Локка до широкої народної просвіти. Сутність його проекту «Про робітничі школи».
57. Педагогічна система Ж.-Ж. Руссо. Твір «Еміль, або Про виховання».
58. Педагогічні ідеї французьких філософів просвітителів К.-А. Гельвеція та Д. Дідро.
59. Життя і педагогічна діяльність Й. Г. Песталоцці.
60. Теорія елементарної розумової освіти Й. Г. Песталоцці.
61. Твір Й. Г. Песталоцці. «Лінгард і Гертруда».
62. Проблеми вчителя та його підготовки в творах Й. Г. Песталоцці.
63. Педагогічні погляди І. Ф. Гербарта.
64. Педагогічні погляди Ф. В.-А. Дістервега.
65. Сутність принципу культуровідповідності у педагогічній системі Ф. Дістервега.
66. Педагогічна діяльність Ф. Фребеля. Дитячий садок.
67. «Дари» Ф. Фребеля дітям. Їх виховне та педагогічне значення.
68. Педагогічні погляди та педагогічна діяльність Р. Оуена.

69. Причини краху соціально-педагогічних дослідів Р. Оуена у комуністичних общинах.
70. Громадське дошкільне виховання в незалежній державі: особливості, проблеми та перспективи.
71. Педагогічна та експериментальна діяльність А. Богуш, В. Котирло, О. Усової та ін. українських науковців.
72. Конституція України. Конституція України.
73. Державна національна програма «Освіта» / Україна ХХІ ст. – К., 1993.
74. Закон України «Про дошкільну освіту». – К., 2001.
75. Базовий компонент дошкільної освіти в Україні. – К., 1999.
76. Закон України «Про охорону дитинства» та інші державні документи про громадське дошкільне виховання.

Форми і методи підсумкового контролю *дистанційної* форми навчання:

- *методи письмового контролю*: тести.
- *методи самоконтролю*: самостійне оцінювання своїх знань, самоаналіз.

5.3. Критерії оцінювання знань студентів

Розподіл балів, які отримують студенти

Приклад для екзамену

Поточне тестування та самостійна робота							Сума
Змістовий модуль №1 (50 балів)			Змістовий модуль № 2 (50 балів)				
T1	T2	T3 МКР №1	T4	T5	T6	T7 МКР №2	100
15	20	15	10	15	15	10	
max 50 балів			max 50 балів				

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
80-89	B	добре	
70-79	C		
65-69	D	задовільно	
60-64	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

VII. Методичне забезпечення
Навчально-методична карта дисципліни

Модулі	Модуль I			Модуль II			
Лекції	1	2	3	5	6	7	8
Теоретичні розділи	Історія педагогічної думки в Україні			Історія західно-європейської педагогічної думки			
Теми лекцій	Традиційне виховання, освіта та педагогічна думка Київської Русі.	Освіта і педагогічна думка епохи Відродження України (XVI-XVIII ст.) та у складі двох імперій (XVIII-поч. XX ст.)	Уроки XX століття: шлях до національної системи освіти	Антична педагогіка. Виховання і навчання в епоху Середньовіччя	Педагогічна думка у Європі в епоху Відродження та Реформації	Освіта в епоху Просвітництва (XVII - XVIII ст.). Історія становлення класичної європейської педагогіки (XVIII-XIX ст.)	Основні теорії Європейської освіти нового часу.
Теми семінарських занять	Т. 1 Традиційне виховання, освіта та педагогічна думка Київської Русі.	Т. 2 Освіта і педагогічна думка епохи Відродження України (XVI-XVIII ст.) та у складі двох імперій (XVIII-поч. XX ст.)	Т. 3 Уроки XX століття: шлях до національної системи освіти	Т. 5 Антична педагогіка. Виховання і навчання в епоху Середньовіччя	Т. 6 Педагогічна думка у Європі в епоху Відродження та Реформації	Т. 7 Освіта в епоху Просвітництва (XVII - XVIII ст.). Історія становлення класичної європейської педагогіки (XVIII-XIX ст.)	Т. 8 Основні теорії Європейської освіти нового часу.

**Самостійна
робота**

Твори для самостійного вивчення студентами:

1. Повчання В.Мономаха дітям.
2. Сковорода Г. Вдячний Еродій.
3. Шевченко Т. Г. 3 листа до бр. Залевського. 3 листа до А. Козачківського. 3 поетичних творів. Буквар південноукраїнський 1861 року.
4. Ушинський К. Д. Про народність у громадському вихованні. Рідне слово. Людина як предмет виховання. Педагогічна подорож по Швейцарії / лист третій.
5. Пирогов М. Питання життя.
6. Духнович О. В. Народна педагогіка.
7. Леся Українка. 3 творів про дітей. Волинські образки. Школа.
8. Франко І. Я. 3 листа до Ольги Рошкевич. 3 листа до В. Білецького. Попереднє слово до «Книжки приказок». Передмова до другого видання, «Коли ще звірі говорили».
9. Грінченко Б. Д. Українська грамати́ка до науки читання й писання.
10. Русова С. Ф. Дошкільне виховання.
11. Лубенець Н. Д., Фребель Ф., Монте́ссорі М.
12. Зеньківський В. В. Психологія дитинства.
13. Макаренко А. С. Лекції про виховання дітей.
14. Сухомлинський В. О. Серце віддаю дітям. Павлишська середня школа.
15. Коменський Я. А. Материнська школа.
16. Локк Д. Думки про виховання.
17. Руссо Ж.-Ж. Еміль, або про виховання.
18. Песталоцці Й. Г. Як Гертруда вчить своїх дітей. Листи Генріха Песталоцці. Книга матерів.
19. Фребель Ф. Дитячий садок.
20. Монте́ссорі М. Метод наукової педагогіки.
21. Кергомар П. Дошкільне виховання і дитячі садки у Франції.
22. Декролі О. Школа і виховання. Збудження інтелектуальної і рухової активності з допомогою виховуючих ігор.
23. Френе С. Нова французька школа.
24. Штейнер Р. Методика навчання і передумова виховання.
25. Сучасна експериментальна дошкільна педагогіка. Представники наукових шкіл.
26. Державна національна програма «Освіта» / Україна ХХІ ст. – К., 1993. Закон України «Про дошкільну освіту». – К., 2001.

	27. Закон України «Про дошкільну освіту». 28. Базовий компонент дошкільної освіти в Україні. – К., 1999.
Види контролю	1. Присутність і робота на лекційних заняттях 2. Виступ на семінарському занятті 3. Аналіз першоджерел. 4. Інтерактивне обговорення проблем. 5. Тести (експрес-опитування). 6. Модульні контрольні роботи
З А Л І К	

VIII. Основні й допоміжні інформаційні джерела для вивчення курсу
Основні джерела

8.1. Основна література	
1.	Закон України «Про дошкільну освіту». – К.: Ред. журналу «Дошкільне виховання», 2001. – 33с.
2.	Борисова З. Н. Хрестоматія з історії дошкільної педагогіки / З. Н. Борисова, В. У. Кузьменко. – К.: Вища школа, 2004. – 511 с.
3.	Кравець В. Історія класичної зарубіжної педагогіки та шкільництва / В. Кравець. – Тернопіль, 1996. – 436 с.
4.	Кравець В. Історія української школи і педагогіки. Курс лекцій / В. Кравець. – Тернопіль, 1994. – 358 с.
5.	Концептуальні засади демократизації та реформування освіти в Україні. Педагогічні концепції / Кол. авт. Погрібний А., Алексюк А., Вишневський О., Майборода В.,
6.	Кононенко П., Стельмахович М., Усатенко Т. – К.: Школяр, 1997. – 148 с.
7.	Концепція дошкільного виховання в Україні. – К.: Освіта, 1993. – 14 с.
8.	Концепція педагогічної освіти України. – К.: Либідь, 1991. – 28 с.
9.	Улюкаєва І. Г. Історія суспільного дошкільного виховання в Україні: Навч. посібник. 2-е вид., доп. / І. Г. Улюкаєва – Донецьк: ТОВ «Юговосток, Лтд», 2008. – 231 с.
10.	Улюкаєва І. Г. Хрестоматія з історії дошкільної педагогіки: Навчальний посібник / Упорядник Улюкаєва І. Г. За аг. ред. Улюкаєвої І. Г. 2-е вид., доп. – Донецьк: ТОВ «Юговосток, Лтд», 2008. – 213 с.
8.2. Додаткова література	
1.	Корсак К. Система освіти Франції: цілі, структура, досягнення і проблеми / К. Корсак // Вища освіта України. – 2001. – № 1. – С. 91-102.
2.	Кошманова Т. С. Розвиток педагогічної освіти у США (1960 – 2000 рр.): Автореф. дис... д-ра пед. наук: 13.00.04 / Т. С. Кошманова // Інститут педагогіки і психології професійної освіти АПН України. – К, 2002. – 40 с.
3.	Кузь В. Г. Освіта ХХІ ст.: сучасний підхід / В. Г. Кузь // Зб. наук. праць. – Умань. – 2001. – С.108-118.
4.	Майборода В. К. Вища педагогічна освіта в Україні: історія, досвід, уроки: 1917-1985 / В.К.Майборода // За ред. В.І.Лугового. – Київ: Либідь, 1992. – 196с.
5.	Майборода В. К. Становлення і розвиток національної педагогічної освіти в Україні (1917-1992 рр.): Автореф. дис... д-ра пед. наук: 13.00.01 / В. К. Майборода // КДУ ім. Т. Г. Шевченка. – К., 1993. – 58 с.
6.	Малькова З. А. Школа и педагогика за рубежом / З. А. Малькова. – М.: Просвещение, 1983. – 192 с.
7.	Нариси історії українського шкільництва 1905 – 1933: Навчальний посібник / О. В. Сухомлинська та ін. за ред. О. В. Сухомлинської. – К.: Заповіт, 1966. – 304 с.
8.	Слободянюк Т. Б. Становлення та розвиток професійної підготовки фахівців з дошкільного виховання в Україні (кінець ХІХ – початок ХХ століття): Автореф. дис... канд. пед. наук: 13.00.01 / Т. Б. Слободянюк // НПУ ім. М. П. Драгоманова. – К., 2000. – 20 с.
8.3. Джерельне забезпечення самостійної роботи	
1.	Артемова Л. В. Історія педагогіки України: Підручник / Л. В. Артемова. – К.: Либідь, 2006.
2.	Вульфсон Б.Л. Стратегія розвитку образования на Западе на пороге ХХІ века – М., 1999. – 208 с.

3. Джури́нский А. Н. История педагогики / А. Н. Джури́нский. – М.: Владос, 1999. – 432 с.
4. Джури́нский А. Н. Школа Франции. Пора перемен / А. Н. Джури́нский. – М., 1998. – 80 с.
5. Джури́нский А. Н. Развитие образования в современном мире / А. Н. Джури́нский. – М., 1999. – 200 с.
6. Жураковский Г. Е. Очерки по истории античной педагогике / Г. Е. Жураковский. – М.: Изд-во АПН РСФСР, 1963. – 570 с.
7. Збруєва А. А. Історія педагогіки у схемах, картах, діаграмах: Навч. посібник / А. А. Збруєва, М. Ю. Рисіна. – Суми: Сум. ДПУ, 2000.
8. История педагогики: учебное пособие [для пед. университетов]: в 2 частях / Под ред. академика РАО А. И. Пискунова. – М.: ТЦ «Сфера», 1998. – Ч.1. – 192 с.
9. История педагогики: учебное пособие [для студентов пед. институтов] / Под ред. М. Ф. Шабаетовой и др. – М.: Просвещение, 1982. – 462 с.
10. История дошкольной педагогики / Под ред. Л. Н. Литвина. – Изд. 2-е. – М.: Просвещение, 1989.
11. Кравець В. П. Історія української школи і педагогіки / В. П. Кравець. – Тернопіль, 1994.
Левківський М. В. Історія педагогіки: Підручник / М. В. Левківський. – К.: Центр учбової літератури, 2008. – 190 с.
12. Мчедлидзе Н. Б. История дошкольной зарубежной педагогики: Хрестоматия / Н. Б. Мчедлидзе, А. А. Лебеденко, Е. А. Гребенщекова. – М., 1974. – 224 с.
13. Педагогические идеи Роберта Оуэна // В кн.: Избранные отрывки из соч. Роберта Оуэна. – М., 1940.
14. Плутарх. Сравнительные жизнеописания: В 3-х т. / Плутарх. – М.: Изд-во АПН СССР. – Т. 3. – 1961-1964.
15. Любар О. О. Історія української школи і педагогіки: навч. посіб. (Вища освіта ХХІ століття) / О. О. Любар, М. Г. Стельмахович, Д. Т. Федоренко. – К.: Т-во «Знання», КОО, 2003. – 450 с.
16. Медвідь Л. А. Історія національної освіти і педагогічної думки в Україні: Навч. посіб. / Л. А. Медвідь. – К.: Вікар, 2003. – 335 с.
17. Розвиток народної освіти і педагогічної думки на Україні: Нариси / Під. ред. М. Ярмаченко. – К., 1991.
18. Русова С. Ф. Теорія і практика дошкільного виховання / С. Ф. Русова. – К., 1993.
Українська педагогіка в персоналіях: Навч. посібник у 2-х кн. / За ред. О. В. Сухомлинської. – К.: Либідь, 2005. – Книга 1. – 624 с.; Книга 2. – 552 с.

Інформаційні ресурси

Урядовий портал – <http://www.kmu.gov.ua/control/>
 Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України – <http://www.mon.gov.ua/>
 Освітня мережа України – http://www.ednu.kiev.ua/index_u.htm
 Українська педагогіка – <http://ped.sumy.ua/>
 Научно-образовательный портал – <http://originweb.info/>
 Освітній портал – <http://www.osvita.org.ua/>

ІХ. Доповнення та зміни, внесені до робочої програми в 20__/20__ н. р.